

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 października 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił B. J. prawa do emerytury pomostowej, albowiem nie udowodniła okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat, przed dniem 1 stycznia 1999r. nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32

i art. 33 ustawy emerytalnej, jak też po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury pomostowej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Rybniku wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2021r. zmienił zaskarżoną decyzję przyznając ubezpieczonej prawo do emerytury pomostowej, począwszy od 1 września 2020r.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził ustaleniem, iż B. J. urodziła się w dniu (...) W dniu 14 września 2020r. złożyła wniosek o ustalenie uprawnień do emerytury pomostowej, w rozpoznaniu którego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, uznając za udowodniony staż pracy w łącznym wymiarze 20 lat, 5 miesięcy i 29 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnych okresów pracy w szczególnych warunkach. Do okresów pracy w szczególnych warunkach odmówiono bowiem zaliczenia zatrudnienia w (...) Zakładach Wyrobów Metalowych "Huta (...)" od 19 czerwca 1982r. do 17 września 1982r. na stanowisku konfeksjonera wyrobów z tworzyw sztucznych oraz od 18 września 1982r. do 31 sierpnia 1999r. na stanowisku operatora wtryskarek, ponieważ ubezpieczona nie przedłożyła świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Sąd I instancji podał także, iż ubezpieczona podjęła zatrudnienie w powyższym zakładzie pracy 3 września 1979r. na podstawie umowy o naukę zawodu, uczęszczając w tym czasie do przyzakładowej szkoły zawodowej, po ukończeniu której uzyskała zawód mechanika urządzeń chłodniczych. Następnie pracowała w dziale lodówek. Od 19 czerwca 1982r. została przeniesiona na stanowisko konfeksjonera wyrobów z tworzyw sztucznych, gdzie pracowała przy obróbce i przygotowaniu detali, a następnie od 18 września 1982r. na stanowisko operatora wtryskarek, zajmując się wykonywaniem odlewów z bakelitu, co polegało na sypaniu do maszyny granulowanego tworzywa - bakelitu, podgrzewanego przez specjalną dyszę. Następnie wtryskarka podawała tworzywo do form, które po dwóch - trzech minutach otwierały się i ubezpieczona w rękawicach wyciągała odlew, czyściła formę i odlew na gorąco. Odlew oczyszczała pilnikiem, brzegi przycinała, żeby nie były ostre. Były to takie elementy jak uchwyty do rondli, gałki do pokrywek. Gorące gałki trzeba było wykręcić z formy i usunąć z nich element wlewowy i go oczyścić, lub wykręcić gorącą śrubę. Wykonywała również uchwyty do grzejników, nóżki do lodówek. Odlewy były utwardzane w temperaturze 180-200 stopni, w związku z czym w hali panowała wysoka temperatura. Przez pierwsze lata hala nie posiadała wentylacji. Podgrzewano tam różne tworzywa takie jak stylamid, tarnamid. Ubezpieczona pracowała w szkodliwych oparach. W związku z warunkami pracy otrzymywała mleko. Powyższą pracę wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy do dnia 31 sierpnia 1999r.

Zakład pracy w świadectwie wydanym w dniu 31 sierpnia 1999r. wskazał, że ubezpieczona pracowała w szczególnych warunkach na powyższych stanowiskach podając właściwy dział oraz pozycję wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

W oparciu o przedstawione ustalenia Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Powołując się na treść art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2018r. poz. 1924) wskazał, iż organ rentowy stwierdzając, że ubezpieczona nie spełnia przewidzianych tym przepisem warunków do przyznania prawa do emerytury, nie wziął jednak pod uwagę art. 49 tej samej ustawy, zgodnie z którym prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Bezspornym jest, iż ubezpieczona urodziła się po dniu 31 grudnia 1948r. i osiągnęła wiek 55 lat oraz posiada wymagany 20-letni okres składkowy i nieskładkowy.

Jednocześnie zdaniem Sądu I instancji, odwołująca udowodniła również co najmniej 15-letni okres pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, bowiem przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło stwierdzić, że w okresie zatrudnienia w (...) Zakładach Wyrobów Metalowych "Huta (...)" od 18 września 1982r. do 31 sierpnia 1999r. na stanowisku operatora wtryskarek wykonywała stale i w pełnym wymiarze pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A dział IV poz. 17, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, tj. wykonywała prace przy produkcji i przetwórstwie tworzyw sztucznych.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega przy tym wątpliwości, iż praca na powyższym stanowisku stanowi także pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, wymienioną w załączniku nr 1 poz. 5, tj. pracę bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz ich malowanie na gorąco, co znajduje potwierdzenie w dokumentacji akt osobowych, w tym w świadectwie pracy z dnia 31 stycznia 1999r. oraz uznanych za wiarygodne zeznaniach świadka i ubezpieczonej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznając, iż po uwzględnieniu powyższego okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych (również w rozumieniu art. 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych) ubezpieczona spełniła wszystkie wymienione powyżej warunki do nabycia uprawnień do emerytury pomostowej określone w art. 49 w związku z art. 4

tej ustawy, kierując się powołanymi na wstępie przepisami, z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji.

Apelację od przedstawionego rozstrzygnięcia wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości.

Powołując się na zarzut:

- 1) błędu w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że ubezpieczona w okresie od 18 września 1982r. do 31 sierpnia 1998r. na stanowisku operatora wtryskarek wykonywała stale i w pełnym wymiarze pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A dział IV poz. 17 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., tj. prace przy produkcji i przetwórstwie tworzyw sztucznych, która to praca, zdaniem Sądu, stanowi również pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w załączniku nr 1 poz. 5 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. pracę bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz malowanie ich na gorąco;

2) naruszenia prawa materialnego, tj. art. 4 oraz art. 49 ustawy z 19 grudnia 1998r.

o emeryturach pomostowych przez bezzasadne przyjęcie, że ubezpieczona wykonywała prace w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych

i tym samym spełniła ustawowe przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej wymienione w tych przepisach

- skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości, względnie domagając się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wskazał, iż nawet gdy przyjąć, że w spornym okresie, będąc zatrudnioną na stanowisku operatora wtryskarek, ubezpieczona rzeczywiście wykonywała pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A dział IV poz. 17 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (czemu także się sprzeciwia), z całą pewnością nie ma podstaw do przyjęcia, że tego rodzaju praca może być jednocześnie kwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach, o której mowa w załączniku nr 1 poz. 5 do ustawy o emeryturach pomostowych, tj. praca bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz malowanie ich na gorąco.

W ocenie apelującego, analiza przepisów określających prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze prowadzi do wniosku, że zarówno na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., jak i załącznika do ustawy

o emeryturach pomostowych, pojęcie odlewu odnosi się wyłącznie do produkcji i przetwórstwa metali, a nie tworzyw sztucznych, na co wskazuje zarówno regulacja Działu III cytowanego rozporządzenia opisującego prace w hutnictwie i przemyśle metalowym, jak i systematyka załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, który w poz. 4 wskazując na prace bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych

z płynnym, rozgrzanym materiałem, definiując jednocześnie ten materiał jako żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy, po czym w następnej pozycji i kolejnych uznaje za pracę

w szczególnych warunkach prace przy dalszej obróbce tych odlewów.

Organ rentowy podniósł również, iż wadliwie ustalona podstawa faktyczna, doprowadziła w konsekwencji do niewłaściwego zastosowania prawa materialnego, tj. art. 4 oraz art. 49 ustawy z 19 grudnia 1998r. o emeryturach pomostowych przez bezzasadne przyjęcie, że ubezpieczona wykonywała prace w szczególnych warunkach w rozumieniu tejże ustawy i tym samym spełniła ustawowe przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej wymienione w tych przepisach.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasłużyła na uwzględnienie.

Przedmiot niniejszej sprawy stanowią uprawnienia B. J. do emerytury pomostowej.

Podejmując rozważania przypomnieć należy, iż ustawa z dnia 19 grudnia 2008r.

o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2018r., poz. 1924) zastąpiła przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2021r., poz. 291 ze zm.), określające zasady przyznawania emerytur w niższym wieku pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nowymi regulacjami określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Ustawa o emeryturach pomostowych ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania świadczenia do osób urodzonych po dniu 31 stycznia

1948r., które prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze rozpoczęły przed dniem 1 stycznia 1999r. Celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły

wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012r., II UK 164/11, OSNP 2013, nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012r., I UK 164/12, OSNP 2013, nr 15-16, poz. 185; uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010r., K 17/09, OTK-A 2010, nr 3, poz. 21 oraz uzasadnienie projektu ustawy, Sejm RP VI kadencji, nr druku 1070).

Wskazany cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, w tym art. 4 i art. 49. W myśl pierwszego z nich, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z powołanego unormowania wynika zatem, iż przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1 stycznia 2009r. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Inaczej rzecz ujmując, osobom wykonującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy prace

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej), uwzględnia się do dnia 1 stycznia 2009r. okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), pod warunkiem, że wykonywały po dniu 31 grudnia 2008r. pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Możliwość ta jest natomiast wyłączona w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 tej ustawy.

Z kolei możliwość uzyskania emerytury pomostowej przez osoby niespełniające warunku z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych przewiduje jej art. 49, według którego, prawo to przysługuje osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa

w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Oznacza to, iż art. 49 w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Odmawiając B. J. prawa do emerytury pomostowej organ rentowy uznał, iż nie udowodniła co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jak też przed dniem 1 stycznia 1999r. nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, a nadto po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 cytowanej ustawy.

Nie budzi jakichkolwiek wątpliwości, iż po dniu 31 grudnia 2008r. ubezpieczona nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, skoro jak wynika z zaświadczenia Powiatowego Urzędu Pracy w J. z dnia 7 lutego 2020r. od 8 września 1999r. jest zarejestrowana jako bezrobotna.

Tym samym, uzyskanie prawa do emerytury pomostowej wymagało wykazania, iż w dniu wejścia w życie cytowanej ustawy o emeryturach pomostowych, czyli w dniu 1 stycznia 2009r. B. J. legitymowała się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, a więc przy pracach określonych załączniku nr 1 lub 2 do owej ustawy.

Jakkolwiek, zdaniem Sądu Apelacyjnego wątpliwym wydaje się pogląd Sądu I instancji, iż praca ubezpieczonej w (...) Zakładach Wyrobów Metalowych "Huta (...)"

w R. od 18 września 1982r. do 31 sierpnia 1999r. na stanowisku operatora wtryskarek, odpowiada pracy wymienionej w dziale IV poz. 17 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43 ze zm.), tj. w chemii przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcji surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych

do ich produkcji i przetwórstwa, produkcji wosków i woskoli, tym bardziej nie sposób

nie zgodzić się z organem rentowym, iż brak podstaw do zakwalifikowania przedmiotowego okresu zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy

o emeryturach pomostowych, czyli jako wymienionej w załączniku nr 1 pod poz. 5 pracy bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwaniu elementów układu wlewowego, ścinaniu, szlifowaniu powierzchni odlewów oraz ich malowaniu na gorąco.

Jak słusznie zarzuca bowiem organ rentowy, systematyka prac wymienionych pod kolejnymi pozycjami wspomnianego załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych (obejmującego wykaz prac w szczególnych warunkach) jednoznacznie wskazuje, iż poczynając od poz. 4 dotyczą one prac wykonywanych w hutnictwie, którym z całą pewnością nie

odpowiadają będące udziałem ubezpieczonej w omawianym okresie od 18 września 1982r. do 31 sierpnia 1999r. - jako operatora wtryskarek - czynności polegające na wykonywaniu odlewów z bakelitu w postaci uchwyty do rondli, gałek do pokrywek, uchwyty do grzejników i nóżek do lodówek oraz ich oczyszczaniu, nawet jeśli swoją pracę wykonywała w warunkach szkodliwych dla zdrowia.

W konsekwencji, odmowa uznania, iż B. J. legitymuje się wymaganym okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, eliminuje ubezpieczoną z kręgu osób uprawnionych do objętej sporem emerytury, co mając

na względzie, Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, orzekając jak w sentencji.

/-/ SSA Antonina Grymel